

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันคืนล่วงไปๆ ชีวิตนี้ เห็นไหม เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา มนุษย์เกิดมามี ศักดิ์ศรี ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มนุษย์จะแสวงหาคุณงามความดีที่ต่างจากสัตว์ สัตว์นะมัน ไม่มีศีลมีธรรมของมัน แต่มันมีความผูกพันความรักในหมู่ฝูงของมัน มันก็ดูแลของมันนะ มัน แ่่งชิงของมัน แต่มนุษย์ มนุษย์มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รัฐธรรมนูญเขาเขียนไว้มีความ เสมอภาค

ความเสมอภาค ความเสมอภาคจากภายนอก แต่ความเสมอภาคจากภายในละ? ถ้าความ เสมอภาคจากภายใน ถ้าภายในใครมีหลักมีเกณฑ์ นี่หลักเกณฑ์อันนั้นเรารู้ไม่ได้ ถ้าเรารู้ไม่ได้เรา ถึงแสวงหาของเรา ถ้าเราแสวงหาของเราละ เราประพฤติปฏิบัติของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา ถ้า มันเป็นประโยชน์ละ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วสมบัติสิ่งใดจะเป็นของเราละ? สมบัติ สิ่งของเรา เราแสวงหากันอยู่นี่ไง บุญกุศล ถ้าเรามีบุญกุศลของเรา เราจะมีปฏิภาณ มีจุดยืนของ เรา เพราะเราไม่มีจุดยืนของเรา เราถึงต้องไหลไปตามโลกนี้

เราไหลไปตามโลกนะ โลกนี้เป็นเครื่องอาศัย แต่จิตใจของเราเราต้องมีหลักเกณฑ์ของ เรา ถ้ามีหลักเกณฑ์ของเราจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์ได้ เห็นไหม สิ่งที่เป็น ประโยชน์ได้เราจะมีจุดยืนของเราละ เราจะไม่มีไหลไปตามกระแส โลกที่ไปตามกระแสเพราะ เราไม่มีปัญญา สิ่งใดมาเสนอเราเราก็ตามไปหมด สิ่งก็ตามไปจะทำให้เราติดกับโลก ความคิด ของโลกมันติดของมันแล้วมันปลดเปลื้องมันไม่ได้ ความจะปลดเปลื้องต้องใช้ธรรมะ ถ้าธรรมะ จะปลดเปลื้องของเรา เราจะมีสติปัญญาของเรา

อาศัยอยู่นะ ปัจจัยเครื่องอาศัยต้องแสวงหา โลกนี้ขาดไม่ได้ สิ่งที่มีชีวิตต้องมีอาหาร อาหาร ๔ ของวิญญูะ ในเมื่ออาหาร ๔ ของวิญญูะ เราเกิดในวิญญูะ เห็นไหม แต่ถ้าเวลาไปเกิดเป็น เทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เขาไม่กินอาหารแบบนี้ เพราะเขาไม่กินอาหารแบบนี้ เราถึงมา สร้างบุญกุศลของเราไง ถ้าบุญกุศลของเรามันเป็นอาหารของใจ ใจต้องกินสิ่งที่เป็นธรรม สิ่ง

เป็นธรรม เห็นไหม เวลาเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เขากินบุญเก่า เขากินบุญเก่าเขาว่า เป็นทิพย์ๆ ที่ทำบุญกุศลเป็นทิพย์ๆ แล้วเวลาคนไปเกิด ไปเกิดเป็นเทวดา แต่เขาทำบุญของเขา น้อย เวลาไปเกิดเป็นเทวดาของเขา แสงหรือสมบัติของเขามันไม่เหมือนคนอื่น การไปเป็น เทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมก็ไม่เสมอภาค ความเสมอภาค ใครทำบุญมากทำบุญน้อยแตกต่างกัน เทวดา อินทร์ พรหมก็แตกต่างกัน ไปเกิดในภพชาติใดก็แตกต่างกัน นี่เพราะบุญกุศลนะ

แต่เวลามาเกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม สิ่งที่เราใช้นี้เป็นวัตถุ เราไปเอาสิ่งที่เป็นวัตถุ วัตถุกันที่ วัตถุนะ เราไม่ได้วัตถุที่ค่าของใจ ถ้าวัตถุที่ค่าของใจ เห็นไหม คนที่จิตใจเป็นธรรม สิ่งที่ว่าเสมอภาคๆ ทางโลก เสมอภาคทางโลกนี้เขามองกันด้วยสิ่งที่ว่ารูปร่างหน้าตา แต่ถ้ามองกันโดยหัวใจ สิ่งที่จิตใจเป็นธรรมนะ จิตใจจะกว้างขวาง จิตใจจะไม่มีสิ่งใดไปขัดข้องหมองใจ

ความขัดข้องหมองใจในหัวใจเรานี้แหละ สิ่งนี้มันเป็นทุกข์ สิ่งที่เป็นทุกข์ ความขัดข้อง หมองใจใครจะช่วยเหลือเราได้ล่ะ? มันเผาผลนอยู่ในหัวใจนะ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา สิ่งใดเผาผลน? สิ่งที่เผาผลนนี้เป็นอนิจจัง สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง แต่ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเรามันเป็น นามธรรม ทำไมไม่เป็นอนิจจังล่ะ? มันไม่เป็นอนิจจังเพราะว่ามันมีต้นหาคความทะยานอยาก เวลาต้นหาคความทะยานอยาก สิ่งใดที่มันเจ็บปวดแสบร้อนเรากลับชอบนึกชอบคิดมัน สิ่งใดที่เป็นบุญกุศล เราคิดสิ่งใดแล้วมันจืด มันซีด เห็นไหม แต่สิ่งใดถ้ามันเจ็บปวดแสบร้อนมันชอบของมัน

นี่สิ่งนี้มันให้โทษ มันเป็นอวิชา ความไม่รู้ตัวของมันมันถึงไปแสวงหาสิ่งที่เป็นของ ร้อน แต่ถ้าเป็นวิชาล่ะ? วิชา เห็นไหม เราอยู่โคนไม้ก็มีความสุข เราทำสิ่งใดก็มีความสุขของเรา เพราะเราเสียสละของเรา เราเสียสละของเรา สิ่งในโลกเขาแย่งชิงกัน เพราะเขาไม่รู้ว่าเป็น ความจริงและความปลอม เขาถึงแย่งชิงกัน แต่เพราะเรามีสติปัญญาของเรา เราไม่แย่งชิงกับเขา เราปล่อยวางเขาไป เราให้เขาแย่งชิงกัน เราเสียสละของเรา เราจะรักษาใจของเรา

เขาแย่งชิงกัน เหมือนอำนาจทางโลก เวลาเขาแย่งชิงกันเขาได้สิ่งใดมา เห็นไหม องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเปรียบว่าโลกนี้ อำนาจของโลกนะมันเหมือนแท่งไฟ วิ่งเข้าไปกอด แท่งไฟที่ว้าวร้อนๆ แต่เขาก็แสวงหากัน คนนะ คนนั้นเป็นคนดีๆ นะ พอมีอำนาจคนนั้นเสียหมด เสียเพราะอำนาจนะ อำนาจทำให้คนหลง อำนาจทำให้คนเห่อเหิม อำนาจทำให้คนข่มเหงคน แต่

ถ้าเราไม่มีอำนาจ เห็นไหม เราไม่มีอำนาจสิ่งใดเลย แต่เรามีสติปัญญา สติปัญญานี้มันจะมีอำนาจเหนือเรา ถ้ามีอำนาจเหนือเรา มันจะทำสิ่งที่ว่าเป็นความขัดข้องหมองใจในหัวใจ

อวิชชาเพราะความไม่รู้ มันเข้าใจว่าสิ่งที่ป็นต้นเหตุความทะยานอยาก ถ้าสิ่งนั้นเราจะมีความสุข สิ่งนั้นเราจะพอใจ มันแสวงหาของมัน เห็นไหม นั่นละมันแสวงหาของร้อน แต่ถ้ามีสติปัญญาของมัน มันจะละสิ่งนั้นไว้ ปัจจัยเครื่องอาศัยเราใช้จนตายมันก็ไม่หมด ชีวิตนี้ถ้าเรารักษาไว้ ชีวิตนี้คือเวลาเราหายใจ เราหายใจถ้าอากาศที่สะอาดบริสุทธิ์ทำไมเรารู้สึกปลอดโปร่งล่ะ? ถ้าเราหายใจเอาอากาศที่เป็นพิษเข้าไป เราจะมีอาการกระวนกระวายในร่างกายของเรา

จิตใจที่มันแสพความเป็นพิษของมัน มันแสพความเป็นพิษเพราะมันโง่ของมัน มันไม่เข้าใจของมัน นี่ที่เขาแย้งกันอยู่นั้นนะเพราะเขาไม่เข้าใจของเขา เขาแย้งของเขา แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เห็นไหม เรามาแย้งกับใคร? ถ้าเราไม่แย้งกับใครนะ เราอยู่โคนไม้ก็มีความสุขนะ โดยสายตาที่โลกเขามอง มองว่าคนที่เราไม่มีสิ่งใดเลย คนนั้นเป็นคนที่ขาดตกบกพร่อง

คุณจนผู้ยิ่งใหญ่ คุณหลวงตาเรลลี ท่านมีบริวาร ๘ เท่านั้น สมบัติส่วนตัวมีบริวาร ๘ นะ มีบาตร มีบริวารต่างๆ เป็นสมบัติส่วนตัวเท่านั้น สิ่งที่เป็นวัดวาอาราม สิ่งที่เป็นสมบัติในวัดนั้นเป็นของของสงฆ์ เป็นของสาธารณะ ไม่มีใครเป็นเจ้าของ สิ่งที่พระเป็นเจ้าของได้มีบริวาร ๘ เท่านั้น สิ่งที่เป็นบริวาร ๘ ทำไมท่านเป็นหลักชัยของชาติ ทำไมเป็นหลักชัยของบ้านเมืองล่ะ? ทำไมท่านหาสิ่งที่เป็นสมบัติ ปัจจัยเครื่องอาศัยที่เราแสวงหากันอยู่นี้ท่านก็แสวงหา แสวงหาสิ่งนี้มาเป็นสมบัติของชาติ เป็นสมบัติของสาธารณะ เป็นสมบัติเพื่อความมั่นคง

นี่สิ่งที่แสวงหามา แต่เราแสวงหามาเป็นของเราไง สิ่งที่เราแสวงหามาเป็นของเรา เห็นไหม นี่ต้นเหตุความทะยานอยากมันคืนรนเป็นของเรา แต่สิ่งนั้นท่านแสวงหาไม่ใช่เป็นของเรา แต่แสวงหาเพื่อเป็นของโลก เพื่อความมั่นคงของโลก เพื่อให้คนอยู่ร่มเย็นเป็นสุข นี่เพราะมันไม่มีต้นเหตุความทะยานอยาก แต่ต้นเหตุความทะยานอยากมันแสวงหามาแล้วมันไม่รู้จักพอ มันแสวงหาขนาดไหนมันก็ไม่พอหรอก มันไม่รู้จักพอ เห็นไหม แล้วมันเป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิส สิ่งที่ว่าเราแสวงหานี้บุญไฉน บุญที่เป็นอามิสมันใช้หมด แต่ที่เราจะแสวงหากันนี้เราแสวงหากรรมเหนือโลก ธรรมที่เป็นโลกุตตรธรรมที่มันไม่มีวันหมดไฉน

เวลาเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เห็นใหม่ พอหมดบุญกุศลมันก็เวียนไปในวิญญูะ แต่ถ้ามันเป็นธรรมนะ โสดาบันเกิดอีก ๗ชาติ สกิทาคานี้อีก ๓ชาติ นี้อานาคาไม่เกิดในกามภพอีกแล้ว ถ้าสิ้นสุดแห่งทุกข์ไปมันไม่เกิดอีกเลย มันไม่เกิดแล้วมันอยู่ของมัน แต่ที่เวลาเราเกิดนี่เราอยากเกิด เราอยากเกิด อยากมั่งมีศรีสุข นี่ไงค้นหาความทะยานอยากมันว่าสิ่งนั้นเป็นสมบัติของมัน แต่ถ้าเป็นสมบัติของมันนะเพราะความไม่รู้ของมัน แต่สมบัติที่มันเป็นจริง สมบัติที่เป็นจริงนะกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันไม่รู้จัก แล้วมันหาไม่ได้ มันหาไม่ได้เพราะจะมาลบล้างมันไง

สิ่งที่จะลบล้างมันต้องมีสติปัญญา เห็นใหม่ สติปัญญานี้เราแค่กำหนดพุทโธ พุทโธให้จิตมันสงบ พอจิตมันสงบ สงบจากการยุแหย่ของมันแล้ว สิ่งที่ยังไม่สงบเพราะมันยุแหย่ของมัน พอกิเลสค้นหามันยุแหย่ในหัวใจของเรามันถึงคิดนะ เวลาตรึกในธรรมก็ว่าจริงหรือเปล่า? เป็นหรือเปล่า? เป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้? ปฏิบัติไปแล้ว ในพระไตรปิฎก ในธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าป็นศาสดาของเรา เราก็ศึกษามา เราก็ประพฤติปฏิบัติ ทำครบทุกอย่างแล้ว

ทำครบทุกอย่างนั้นมันเป็นกิริยา แต่กิเลสมันเป็นอนุสัยที่มันละเอียดกว่านั้น มันอยู่หลังความคิดของเรา มันให้เราคิดเรื่องธรรมะ แต่มันก็ซ่อนอยู่ในตัวเรา คือมันไม่สะอาดบริสุทธิ์พอ เพราะมันขาดสมาธิ ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมาถึงกิเลสมันซ่อนในนั้นไม่ได้ เพราะเอ็กคตารมณัจจิตตั้งมัน กิเลสมันจะไม่มีที่ซุกซ่อนของมัน ถ้าไม่มีที่ซุกซ่อนของมันนะ เวลามันตรึกในธรรม เวลา มันพิจารณาโดยธรรม เห็นใหม่ มันพิจารณาโดยธรรม โดยธรรมเพราะอะไร? เพราะมันไม่มีค้นหาความทะยานอยาก มันไม่มีสมุทัยเข้ามายุแหย่

สิ่งที่ยังยุแหย่อยู่ที่นี่ เราตรึกในธรรมๆ ที่เราปฏิบัติแล้ว ธรรมและวินัยก็ได้ปฏิบัติครบสมบูรณ์ทุกอย่างแล้ว แต่ทำไมมันไม่เป็นไป? แต่ทำไมมันไม่เป็นไป? นี่เพราะเราคิดว่าธรรมอันนั้นเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เหมือนลิจฉิทธิ เห็นใหม่ ลินค้ำลิจฉิทธิเราไปเอาของเขามา เราได้จ่ายค่าลิจฉิทธิเขาหรือเปล่า? นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราต้องจำมา เราพิจารณา มา เราตรึกมา แต่มันมีตัวตนของเรา มันเหมือนจากกันไว้ไง แต่ถ้าเราทำความสงบเข้ามาจากกันนั้นมันจะไม่มี ถ้าจากกันนั้นไม่มี ลินค้ำนั้นเราพัฒนาของเราขึ้นมาเอง

เราพัฒนาของเราขึ้นมา เราใช้ปัญญาของเราขึ้นมา เราประกอบขึ้นมา เราทดสอบของเราขึ้นมา มันเป็นขึ้นมาเพราะมันไม่มีฉากกั้นไว้ ไม่มีตัดหาความทะยานอยาก ไม่มีสมุทัยมากั้นไว้ เพราะเรากำหนดพุทโธ พุทโธ พอจิตมันสงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามาเราทดสอบสิ่งใด เราเป็นอะไร นี่สิ่งนี้เป็นปัจจัยตัดัง เป็นสันตสิทธินะ โภจิมันสัมผัสของมัน แล้วพอสัมผัสของมัน มันจะเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม

เราบอกว่าเราก็ได้ทำแล้ว ทำมาทุกอย่างเลย นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษามาหมด ศีล สมาธิ ปัญญาที่มีแล้ว เคนจกรรม นั่งสมาธิภาวนาจนล้มลุกคลุกคลานขนาดนี้ ทำไมมันไม่เป็นผล ไม่เป็นผลล่ะ?

มันไม่เป็นผลเพราะอวิชชา เพราะตัดหาความทะยานอยาก เพราะกิเลสมันยุ มันแห้ง แต่ ถ้าเราทำของเราเนะ เราทำความสงบของใจขึ้นมา ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา เรามีทุนของเรา เรามีเงินของเรา เรามีสมาธิของเรา เรามีปัญญาของเรา เราทำสิ่งใดขึ้นมามันจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา มันจะมากจะน้อย นี่อำนาจาสนาของเราเป็นแบบนี้ เราจะต้องต่อ ยอดของเราขึ้นไป เราจะต้องมีปัญญาของเรา เราต้องมีความขยันหมั่นเพียรของเรา

ถ้าทำของเรา เห็นไหม ไม่ใช่มาน้อยเนื้อต่ำใจใจ ธรรมก็ได้ศึกษาแล้ว ปฏิบัติก็ได้ทำแล้ว ทำครบทุกอย่าง ในพระไตรปิฎกนี่สอนไว้ แล้วทำไมมันไม่รู้ ถ้ามันรู้มันจะรู้ของมันนะ เวลาที่ขึ้นมามันตัดทอนของมัน ตัดทอนสิ่งที่ความไม่เข้าใจ ถ้าคนทำสมาธิไม่ได้ก็ยังคงอยู่ว่าสมาธิเป็นแบบใด คนทำจะมีความชำนาญนะ สมาธิตั้งมันมันจะมีความสุขมาก เวลาเลื่อมไป ของหลุดมือไปมันจะรู้ทันทีเลย แต่เวลาคนใช้ปัญญาขึ้นมาเป็นโลกุตตรปัญญา พิจารณาเข้าไปแล้วมันปล่อยๆ มันปล่อยของมัน

มันปล่อยขึ้นมามันรู้ มันรู้ว่ามันสุข มันระงับ มันละเอียดลึกลงขนาดไหน แล้วเวลามันใช้ปัญญาของมัน แล้วปัญญามันไม่ก้าวเดินของมันไป เพราะสมาธิมันไม่พอมันก็รู้ คนเราจะรู้ต่อเมื่อมันเคยประสบสัมผัส เห็นไหม ปัจจัยตัดังๆ ถ้ามันสัมผัสของมันแล้วมันจะรู้ว่าอันนี้จริง แล้วถ้าอันไม่จริงมันก็อยากให้อันจริง พออยากให้อันจริงมันก็พยายามขวนขวายๆ ..ก็มันไม่จริง ถ้ามันไม่จริงต้องวาง ปล่อยเลย วางเลย แล้วเราทำความสงบของใจเราเข้ามา ให้ตั้งมันขึ้นมา

เหมือนเรายกของหนัก เรายกนั้นก็ไม่ใช่ ยกนี้ก็ไม่ใช่ แล้วเราจะฝืนยกอยู่นี้ยกไม่ใช่ยก แต่ถ้าเราไม่ฝืนยกมันนะ เราพักผ่อนก่อน เรามาพักผ่อน มาทำให้เราแข็งแรงก่อน เรากลับไปยก

ได้ แต่เวลาเรายกอยู่มันใช้ปัญญาไง ใช้ปัญญา เราว่าเราใช้ปัญญาแล้ว เราจะใช้ปัญญาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหมือนคนยกของหนัก มันยกไม่ไหวก็จะฝืนยก ไม่ไหวก็จะฝืนยก

ถ้าเรายกไม่ไหวปล่อย.. ปล่อยกลับมาทำความสงบของใจ ทำความสงบของใจแล้ว กลับไปยกใหม่ ทำไมของมันเบา? ทำไมของมันยกขึ้นล่ะ? ครั้งที่แล้วยกแล้วยกอีกทำไมไม่ขึ้น ทำไมครั้งนี้มันยกขึ้นล่ะ? เพราะครั้งที่แล้วมันโง่ มันงก มันอยากได้ มันก็พยายามจะใช้ปัญญาว่า เคยใช้ปัญญามา เพราะมันงก มันโง่ มันไม่เข้าใจตัวมันเอง แต่เพราะมันงก มันโง่มันถึงได้เสื่อม มันถึงได้ทุกข์ยาก แต่เราปฏิบัติไป พอมันไปไม่รอดเรากลับมาทำความสงบของใจ พอทำความสงบของใจ ใจมันมีหลักมีเกณฑ์ กลับไปพิจารณามันก็ปล่อย

นี่มันทำได้ตามความเป็นจริง เราก็คงรู้ว่า อ้อ ถ้าอยากจนกินไปมันจะเป็นแบบนี้ แต่ถ้าเราอยากได้ เราอยากเป็น เราอยากจะพ้นจากทุกข์ แต่ความอยากนั้น เวลาปฏิบัติแล้วต้องให้มันเป็นสัจจะ เป็นความจริงของมัน เพราะความอยากเป็นสมุทัย สมุทัยมันเป็นของหลอก สมุทัยคือ ฉากกางกั้น สมุทัยนะ คุณนิเวศธรรมเป็นเครื่องกางกั้น นิเวศธรรมเป็นสิ่งกางกั้นศีล สมาธิ ปัญญา มันล่งเลสงสัย มันทำไปด้วยลุ่มๆ คลำๆ มันกางกั้นหมดแหละ

ฉะนั้น ถ้ากางกั้นมันก็จะเห็น เห็นไหม มันมีสมุทัยมันก็มีฉากบังอยู่ ฉะนั้น เวลาทำไปทำ ด้วยสมุทัยที่มันบังอยู่ มันก็ลุ่มลุ่มคลุกคลานอยู่อย่างนั้นแหละ ถ้าเราปล่อย ปล่อยกลับมาทำความสงบของใจ นี่พอสงบแล้วสมุทัยมันไม่มี ถ้าสมุทัยมันมีมันสงบไม่ได้ ถ้าสมุทัยไม่มีก็กลับมาใช้ปัญญา ปัญญามันก็ทะลุทะลวงไปอีก พอทะลุทะลวงไปมันก็เห็นความเป็นจริงของมัน มันถอดมันถอน มันปล่อย มันวางของมัน แต่มันไม่ถึงที่สุด ถ้ามันถึงที่สุดนะมันจะขาด เวลาที่กิเลสมันขาดนะดังแฉนขาด! ถ้าดังแฉนขาด คนแฉนขาด คนตัดแฉนตัวเอง ไม่รู้จักว่าตัดแฉนตัวเองมัน เป็นไปได้ได้อย่างไร?

เวลาเราปฏิบัติเห็นว่าทำก็ได้ทำแล้ว ปฏิบัติก็ได้ปฏิบัติแล้ว ศึกษาก็ศึกษาแล้ว ทำทุกอย่างครบทุกอย่างเลยทำไมไม่เป็น? แต่ทางโลกเขาทำอย่างนั้น เวลาทำงาน เห็นไหม นี่ผู้ที่ทำงาน ทำแล้ว ผู้ที่ทำงานก็ทำงานที่เราเคยทำมานี้แหละ นี่ทำเสร็จแล้ว จบก็คือจบ นี่ได้ส่งงานของเขา นั่นคืองานที่เป็นวัตถุ แต่ถ้างานที่เป็นนามธรรมมันมีตัณหา มันมีสมุทัย มันมีสิ่งเร้า มันมีสิ่งร้อยรัด สิ่งนี้มันขาดไม่ได้ ถ้ามันขาดไม่ได้คือมันไม่จบ

ถ้ามันไม่จบ เห็นไหม ถ้ามันไม่จบ ถ้ามันขาดแล้วมันเป็นอิสระ ต่างอันต่างจริง จิตก็จริง ของจิต ทุกข์ก็จริงของทุกข์ ขันธ์ก็จริงของขันธ์ ต่างอันต่างจริง แต่นี่ไม่มีอะไรจริงเลย ปลอมหมดเลย เป็นของเราหรือไม่เป็นของเรา ใช่หรือไม่ใช่ มันไม่มีอะไรจริงซักอย่าง

แต่ถ้ามันจริงขึ้นมาจะ จิตเป็นจิต ขันธ์เป็นขันธ์ ทุกข์เป็นทุกข์ มันต่างอันต่างจริง แล้วมันจริงตามความเป็นจริง พอมันเป็นจริงขึ้นมา เห็นไหม สิ่งที่มีมันจอมปลอมก็ขาดไป ถ้ามันขาดไป เพราะสิ่งแวดล้อมมันไม่มีมันขาดไป ขาดไป อะไรมันขาดไป? คนที่ขาดมันจะรู้ มันจะเห็นของมัน

ถ้าเป็นความจริงอย่างนี้ นี่สิ่งที่เป็นสมบัติที่เราหา สมบัติทางโลกก็เป็นสมบัติทางโลกนะ ถ้าสมบัติทางธรรม เห็นไหม เราก็แสวงหาของเรา ถ้าแสวงหาเราทำความเป็นจริงของเราขึ้นมา ไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจ ทำก็ได้ทำแล้ว ศึกษาก็ได้ศึกษาแล้ว ปฏิบัติทุกอย่างเลย เพราะการกระทำ เห็นไหม คุณติเวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“ถ้ามีสติปัญญา มีสมาธิปัญญา เราใช้ของเรา ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี”

บางคน ๗ วันก็จบ ๗ วันกับ ๗ ปีมันแตกต่างกันอย่างไร? ๗ วันกับ ๗ ปี เห็นไหม ๗ วันกับ ๗ ปีเพราะคนที่สร้างบุญญะธิการมา คุณติเราเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี เราซื้อที่เดียวก็จบ เราเป็นคนทุกข์คนจนเราต้องผ่อน เราต้องผ่อน เราต้องหาทุนมาผ่อนเขา คุณแลเขา อยากได้ทรัพย์สินซักชิ้นหนึ่ง นี่คนเราต้นทุนมันแตกต่างกัน ๗ วันกับ ๗ ปีมันก็แตกต่างกัน

ฉะนั้น เราทำของเราด้วยบุญวาสนาของเรา ขออย่างเดียว ขอให้ตั้งศรัทธาอันนี้ ตั้งจิตใจอันนี้ไว้ให้มั่นคง ถ้าจิตใจนี้ไม่มั่นคงนะ มันล้ม มันเรววน แล้วมันก็จะหันออก หันออกทั้งนั้นนะ เลิกดีกว่า ไม่ทำแล้ว ทำมาทุกข์ยากขนาดนี้ กลับไปใช้ชีวิตปกติดีกว่า ปกติมันก็เป็นแบบนี้ มันก็เป็นแบบนี้อยู่แล้ว คือต้นทุนมันเท่านี้ไง แต่ถ้าเราขวนขวายขึ้นไปเราได้มา ต้นทุนมันเท่านี้อยู่แล้ว ถ้าขวนขวายก็จะได้ แล้วต้นทุนเท่านี้ กลับมาต้นทุนขึ้นมาแล้วก็กลับมากินของเก่า ของเก่าคือในการเกิดเป็นมนุษย์

เราเกิดเป็นมนุษย์นี้มีบุญนะ เพราะถ้าไม่เกิดเป็นมนุษย์มันจะเกิดเป็นสัตว์นรก สัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นต่างๆ มันเกิดแน่นอน จิตนี้เกิดแน่นอน ไม่มีเว้นวรรค แต่ได้เกิดเป็นมนุษย์นี้ บุญเก่า ได้กินของเก่า แต่ถ้าเราขวนขวายมากกว่านี้ มันจะได้สมบัติมากกว่านี้ เพื่อประโยชน์กับ

เรา นี่ถ้าเราถึงทำได้หรือไม่ได้ก็มีสติมีปัญญาไว้ รักษาใจนี้ อย่าให้มันถดถอย คุณแต่ใจของเรา เพื่อประโยชน์กับเราเอง เอวัง